

Vojislav Ilić

(1862 - 1894)

Jutro na Hisaru kod Leskovca

Sa pustih, dalekih polja jutarnja magla se diže,
I hladni čarlija vetar. U gradu život se budi:
Tamo ubogi užar iznosi mangale svoje,
A tamo sumorni Turčin ozbiljno noževe nudi,
Ili zamišljen puši;
Na muškom njegovom licu mračna se zamrzla zbilja
A bol u krepkoj duši.

Čuj! U dolini tamnoj zatutnji nedeljno zvono...
Jelen se u gori prenu i žurno podiže glavu,
I pošto okrete pogled na zračno purpurni istok,
On žurno u skoku naže i ode u maglu plavu.

Turska

Ko izumrli davno, preda mnogim gradovi leže
I mirna, uboga sela. Sa mračnih domova njihini
I drevnih, kamenih platna, vinjaga gusta se vije
Ili šumi na visini,
I kao prastaro groblje lisnatom vrežom ih krije.
Eno na surom visu urvine vekovne stoje
Ko strašan, ogroman skelet... Kroz okna njihova
pusta
Sanjivo šumori vetar i noće visoka trava
Sumornog zaborava.

Izgleda kao da čovek ni rukom dotako nije
Što su stoleća burna odbila u mračnom hodu
Sa kula i platna gradskih. Tu gnezdo jejina vije,
I zmija odvratno mili i gušter po travnom podu.

Kad se ugasi sunce

Kad se ugasi sunce i tama na zemlju sađe
i velom zvezdanim svojim pokrije burni grad,
I polja, i dolje, gore; kad lahor čarlija slađe
Kroz opusteli sad -

Ja sidem usamljen u noć. I reči tajanstvene
Sa usana mojih tada odgone san i smrt;
Duhne nenadni vihor i sve se iza sna prene,
Oživi ceo vrt.

I staro, stoletno hrašće zašušti monotono

Starinsku nekakvu pesmu, starinski neki jad;
Beli se zanija cvetak, ko malo srebrno zvono
Zapeva ceo sad.

Iz mraka, iz neba, zemlje, izviru čudesne priče,
Glasova sve jače biva i vazduh čisto vri...
Jedan se cereka ludo, a jedan očajno kliče,
Kao duhovi zli.

No ja ih razumem lepo. To nisu nečiste seni,
No moje nemirne duše neopevani jad.
Oni se otimlju burno i svu noć pevaju meni
Kroz opusteli sad.

Himna vekova

Ne znam je li na snu samo ili zbilja odlazim često
U čudan predeo neki. Tu svako kazuje mesto
Tragove razorenja;
Kiparis zeleno tavnii i korov širi se samo,
I vlažni, grobovski vetar okean talasa tamo,
I zviždi sa hladnog stenja.
I ja, umoran teško sa daljina nekakva puta,
Na pustu obalu sedam. I tada pored mene
Mrtvački prolazi sprovod u nemom svečanom hodu.
A maske na licu nose i ljudi, deca i žene.

Odakle dolaze oni? I kuda večito grede
Taj sprovod s pesmama groznim?
I koga odnose oni u krilo večnosti sede
U večerima poznim?
Žuteći prolaze oni, i večno po mraku blude
I od vremena davnih
Beskrajni okean šumi sumornu i hladnu pesmu,
Himnu vekova tamnih.

Poslednji dan

Pod čudnim znancima osvanu današnji dan. Nebo
je sumorno bilo.
I sjajni točak svoj, na burnom ishodu svome
Zadrža večitost tavana. Svu zemlju, prirodu celu,
Mrtvački prožma mir i gusta obuze tama,

Ah, sudni osviće dan! U divljem užasu svome,
Svirepe čekahu zveri i ljudi čekahu sunce,
A mračno dolazi podne - i nebom zvezdanim samo
Treptanje strašnije biva; početak tiho se ljulja.

I tama zavlada adska... S pucnjavom zapad se pali,

Prostranstvom ljudstvo sve sa plačem podiže ruke
Al strašni konac je tu. Okovi spadoše redom,
I silni svetovi k središtu jurnuše. Burno

Oluja razmanu krilom. Kroz tamu zviždanje bruji.
I mutne pučine val srdito podiže pene -
U smrtnom jauku tom molitva umire blaga,
I vrelo srce mre i um se u kamen stvara!

I samo jedan glas prostranstvo potresa širom,
Glas večne pravde je to. Anđeo smrti se bliži,
I nemi njegov hod očajni udarci slave:
Strepi od gneva tog, jer bog se u gnevu stresa!